

گفت‌وگو با محمود کریمی مؤلف کتاب «قرآن دانش آموز»

آموزش وقتی جذاب می‌شود که با فهم همراه شود

صدیقه رضائزاد

می‌کنیم ولی غافل هستیم از اینکه خلأ اصلی در شیوه آموزش است. دانش‌آموز درس علوم و ریاضی را می‌فهمد اما درس آموزش قرآن کریم را نمی‌فهمد. ما باید فهم را با آموزش همراه کنیم تا برای دانش‌آموز جذاب باشد و با تمرین کم هم یاد بگیرد.

- اصل تناسب: آموزش باید مثل درس‌های دیگر ملموس باشد. نباید دنبال تفسیر قرآن برای کودکان باشیم. باید دانش‌آموز روش را یاد بگیرد تا بفهمد و بخواند.

- اصل تدریج: معلم می‌تواند کلاس را با درس قرآن شروع کند و هر روز فقط ۲۰ دقیقه به کودکان آموزش دهد. با این روش آموزش تدریجی و زمان کم، در زمینه قرآن کریم، آموزش عمیق‌تر می‌شود.

- اصل تداوم و استمرار: در تابستان نیز آموزش رها نشود.

- اصل تشویق و تثبیت: تشویق ظاهری مثل دادن هدیه باعث پیشرفت دانش‌آموز می‌گردد. تشویق در فهم آموزش قرآن سبب می‌شود دانش‌آموز علاقه‌مند شود بیشتر آموزش ببیند.

چرا در این کتاب همکاری مادران را در آموزش مؤثر دانسته‌اید؟

وقتی دانش‌آموز از مدرسه به خانه می‌آید اگر از روی کتاب برای مادرش بخواند و برای او تعریف کند که امروز در کلاس چه درسی گفته شده است سبب بازآموزی می‌شود که در درک بهتر قرآن کریم مؤثر است. مانند مباحثه در آموزش حوزوی، یا تدریس دانش‌آموز قوی به دانش‌آموز ضعیف‌تر. در درس‌های دیگر همراهی مادر و خانواده را داریم اما در درس قرآن همراهی خانواده‌ها را نداریم. یا اینکه برای این درس کاربرگ‌های مختلف، مثل درس‌های دیگر نداریم به همین علت ضعیف و قوی بودن دانش‌آموز مشخص نمی‌شود.

چرا با توجه به اینکه این کتاب برای دانش‌آموزان سال اول ابتدایی است که هنوز با حروف آشنا نیستند، آیا ضرورت کتاب راهنمای معلم احساس نمی‌شود؟

محمود کریمی کارشناس ارشد علوم و قرآن و سطح یک حوزه و حافظ کل قرآن کریم است. ایشان در پست معاون آموزشی مؤسسه مهد قرآن کریم، که یک مؤسسه کشوری است، مشغول به کار است. وی یکی از سه مؤلف کتاب «قرآن دانش‌آموز» است که از سوی گروه دآوری «حفظ و آموزش قرآن» جشنواره دوازدهم نامزد دریافت جایزه اعلام شده است؛ گرچه مرحوم آقای سیدهادی محدث را که در سال گذشته به رحمت خدا رفته است، محور اصلی تألیف این کتاب می‌دانند. دیگر همکاران ایشان در تألیف این کتاب سید محمود چاوشی و وحید نیک‌دهقان بوده‌اند. آقای علی محمدی، برای کتاب تصویرگری کرده‌اند و ناشر آن نشر دانش‌آموز است.

چرا هدف شما از تألیف این کتاب برای پایه اول ابتدایی چه بوده است؟

موضوع آموزش قرآن برای کودکان سال‌ها دغدغه ذهن مرحوم آقای محدث، من و همکارانم بود؛ چون در این زمینه خلأ جدی وجود داشت و همین موجب شد دست به این کار بزنیم. می‌دانید که بهترین سن شروع آموزش قرآن کریم همان سال اول ابتدایی است.

چرا کتاب قرآن دانش‌آموز چه ویژگی دارد که آن را برای دانش‌آموزان سال اول ابتدایی جذاب می‌کند؟

اول نقاشی و گرافیک کتاب است که برای دانش‌آموز سال اول جذاب است که بعد ظاهری این کتاب است و بعد پنهان آن هم بخش زبان‌آموزی فارسی است که دست معلم را برای آموزش باز می‌گذارد، مثل ترکیب ن و الف که دانش‌آموز می‌تواند «نا» را بخواند. ویژگی‌های دیگر کتاب توانایی خواندن، درک معنا و تصویرهای مناسب است.

روش آموزش این کتاب و اصول یادگیری آن را اصلاً توضیح بفرمایید؟

- روش آموزش اصول یادگیری: ما گاهی حجم کتاب را زیاد

جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد هم بودید. کیفیت کتاب‌های جشنواره قرآنی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

کتاب‌ها خیلی متنوع بود؛ از کتاب‌های سطح پایین تا متوسط و خوب وجود داشت. مخاطبان بیشتر معلمان بودند تا دانش‌آموزان. سطح علمی کتاب‌ها خیلی بالا بود؛ برای مخاطبان خاص، مثل دانشجویان مناسب بود. کتابی که برای دانش‌آموز تألیف می‌شود باید جذاب و به‌روز باشد و سطحی نباشد. به‌نظر می‌رسد نیازسنجی صحیح انجام نشده بود.

چرا؟ نیازسنجی در حوزه کتاب‌های آموزش قرآن کریم چگونه باید انجام شود؟

دبیرخانه باید نیازسنجی بکند. دو مخاطب اصلی این جشنواره دانش‌آموزان و معلمان‌اند. نیاز دانش‌آموز با نیاز معلم فرق می‌کند. یک کتاب ممکن است سطح علمی خوبی داشته باشد اما برای معلم و دانش‌آموز مفید نباشد. ما باید کتابی را به معلم بدهیم که وقتی می‌خواند با فهم خودش مطالب کتاب را دریافت کند تا بتواند به دانش‌آموز هم آموزش دهد.

چرا؟ نیازسنجی را با چه روش‌هایی انجام بدهیم؟

با دادن پرسش‌نامه‌های میدانی به دانش‌آموزان و معلمان. مثلاً پرسیم در حوزه خاص قرآن چه مسائلی را در آموزش قرآن طلب می‌کنند. سؤالات دانش‌آموزان در مورد مسائل آموزش قرآن چیست. از معلمان پایه ابتدایی و معلمان قرآن هم در این نظرسنجی‌ها سؤال شود که چه کتابی تهیه بشود که در کارشان برای آموزش به درد بخورد و بازخورد خوبی داشته باشد.

خیر؛ راهنمای معلم خیلی نیاز نیست. البته اگر راهنمای معلم در کنار این کتاب باشد بهتر است. ولی فعلاً با برگزاری دوره‌های توجیهی و آموزشی فشرده این نیاز برطرف می‌شود. محور کلمات قرآن است. تصویر برای آموزش زبان استفاده می‌شود، اما در زمینه قرآن خیلی استفاده نمی‌شود که باید این کار انجام شود.

چرا؟ روش آموزش در مدارس قرآنی چگونه است و شما چه پیشنهادی برای این مدارس دارید؟

آموزش‌ها به صورت پراکنده و جزیره‌ای است. کلاس‌های تجوید و روخوانی هم در این مدارس آموزش داده می‌شود. سطح‌بندی در مدارس قرآنی انجام بشود بهتر است و در عمل بازخورد بهتری برای دانش‌آموزان دارد.

باید آموزش همراه با فهم کلمات باشد. اگر دانش‌آموز متن را بخواند و نفهمد علاقه‌مندی او را کم می‌کند. از سال اول ابتدایی به بعد، هرچه دانش‌آموز از درس عربی و قرآن فاصله می‌گیرد علاقه‌مندی‌اش کم‌تر می‌شود مگر آنکه ریشه مذهبی داشته باشد. به‌طور عمومی در همه دانش‌آموزها یادگیری اتفاق نمی‌افتد و این به‌خاطر یادگیری متن بدون فهم کلمات است. در آموزش رسمی قرآن کریم کمتر به دو مقوله معنا و همراهی تصویر توجه شده است که اگر این امر انجام شود آموزش را شیرین‌تر می‌کند.

چرا؟ هدف اصلی این کتاب برای آموزش قرآن کریم چیست؟

هدف این کتاب معرفی روش است. اگر دانش‌آموزان آشنایی نسبی با آموزش قرآن داشته باشند، روش را می‌گیرند. مهم این است که روش کار صحیح پایه‌گذاری شود تا حجم آموزش را کم کند و کیفیت آموزش را بالا ببرد.

چرا؟ شما داور گروه تفسیر و ترجمه دوازدهمین

